

Комітет Верховної ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів

м. Київ, вул. Михайла Грушевського, 5, 01008

Міністерство соціальної політики України

м. Київ, вул. Еспланадна, 8/10, 01601

Комітет Верховної ради України з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування

м. Київ, вул. Михайла Грушевського, 5, 01008

Міністерство охорони здоров'я України

м. Київ, вул. Михайла Грушевського, 7, 01601

ДЕПУТАТСЬКЕ ЗВЕРНЕННЯ

(в порядку ст. ст. 21, 22 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад»)

Відповідно до Закону України „Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України“ від 28 грудня 2014 року № 76–III (далі – Закон № 76) було позбавлено багатьох пільг та соціальних гарантій осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, передбачених Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28 лютого 1991 року № 796–XII зі змінами (далі – Закон № 796), що суперечить статтям 3, 16 Конституції України та доведено в Конституційному суді України. Законом № 76 було звужено зміст та обсяг існуючих прав і свобод громадян шляхом обмеження або скасування раніше наданих державою соціальних прав у вигляді пільг, компенсацій, встановлених Законом № 796.

Було встановлено, що пільги, передбачені пунктом 1 частини першої та частиною другою цієї статті в частині пільг, передбачених пунктами 1, 2, 11 статті 20, пунктом 14 частини першої цієї статті, надаються за умови, якщо розмір середньомісячного сукупного доходу сім'ї в розрахунку на одну особу за попередні шість місяців не перевищує величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України.

Крім того, особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, які мають одночасно право на інші пільги та компенсації, передбачені законодавством України, пільги та компенсації надавалися за вибором.

Конституційний Суд України виходячи зі змісту статті 16 Основного Закону України зазначає, що обов'язок держави щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу зумовлює надання особливого статусу громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи. На переконання Конституційного Суду України, виконання державою обов'язку щодо збереження генофонду Українського народу потребує, зокрема, належного обсягу державних видатків, зокрема, у сферу охорони здоров'я, соціального забезпечення та їх ефективного використання. Пільги, компенсації та гарантії є особливою формою відшкодування завданої шкоди вказаній категорії громадян, а тому скасування чи обмеження цих пільг, компенсацій і гарантій без рівноцінної їх заміни свідчитиме про відступ держави від її конституційного обов'язку. **Пільги, компенсації і гарантії, встановлені у Законі № 796, є особливою формою відшкодування завданої шкоди таким особам за втрачене здоров'я, моральні і фізичні страждання, обмеження в реалізації своїх здібностей та можливостей забезпечити собі гідний життєвий рівень. Рівень соціального захисту осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, має бути таким, щоб забезпечувати їм гідне життя, і не повинен залежати від майнового стану їх сімей.**

Зниження рівня їх соціального забезпечення та фактично є відмовою держави від її зобов'язань, передбачених статтею 16 Конституції України, оскільки держава є відповідальною за свого громадянина та має його захистити.

З метою соціального захисту постраждалих внаслідок аварії на ЧАЕС громадян, необхідно передбачити належне медичне та соціально-побутове, інше обслуговування в Україні, а саме:

- збільшення обсягу фінансування бюджетних програм, які стосуються медичного забезпечення постраждалих від Чорнобильської катастрофи;
- збільшення видатків на пенсійне забезпечення інвалідів з числа учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, потерпілих дітей та евакуйованих у 1986 році із зони відчуження;
- виплату пенсій особам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи в повному розмірі;
- фінансування заходів по реабілітації постраждалих в наслідок Чорнобильської катастрофи;
- врахування цих факторів при визначенні показників обсягу медичної субвенції чисельності наявного населення ОТГ, міст обласного значення, районів Київської області.

17 березня 2016 року Верховна Рада ухвалила законопроект №2093 «Про внесення змін до закону України "Про статус і соціальний захист

громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи" (щодо соціального захисту постраждалих осіб)». Відповідно до документу чорнобильцям повертається низка пільг, відновлюються категорії зон радіоактивного забруднення. Зокрема, тим, хто проживає у зонах гарантованого добровільного відселення, надається право першочергового безоплатного надання санаторно-курортних путівок або одержання компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. Також неповнолітнім дітям і/або дружині померлого ліквідатора аварії 1-ї категорії, незалежно від наявності причинного зв'язку смерті з Чорнобильською катастрофою, надаються пільги, якими користувався померлий, а також одноразова компенсація за втрату годувальника, а надалі - щомісячна компенсація. Дітям-чорнобильцям передбачено надання права на безкоштовне утримання в державних та комунальних дошкільних утвореннях, а також безкоштовний проїзд в межах України у всіх видах транспорту (окрім таксі).

В законопроекті було запропоновано встановити розміри мінімальних додаткових пенсій за шкоду, заподіяну здоров'ю, для учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС в залежності від прожиткового мінімуму для осіб, які втратили працездатність, пропонуються також заборонити будь-яке обмеження, тимчасове чи постійне призупинення виплати пенсій учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. Пропонується також скасувати обмеження пенсій для працюючих пенсіонерів учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС та виплачувати їм пенсії у повному розмірі без урахування одержуваного заробітку (доходу) незалежно від місця роботи, заборонивши застосування для них будь-якого обмеження, тимчасового чи постійного призупинення виплати пенсій або щомісячного довічного грошового утримання (зміни до статті 58 Закону). Учасникам ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС надаються першочергово безоплатні щорічні санаторно-курортні путівки або виплата компенсації вартості самостійного санаторно-курортного лікування. На ухваленій Верховною Радою Законопроект було накладено президентське вето.

На сьогодні основним документом, що визначає базові положення щодо реалізації конституційного права громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи на охорону їх життя і здоров'я та створює єдиний порядок визначення категорій зон радіоактивно забруднених територій, умов проживання і трудової діяльності на них, соціального захисту потерпілого населення, залишається прийнятий 28 лютого 1991 року Українською РСР Закон №796-ХІІ «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи». Цим Законом держава взяла на себе обов'язок захисту та повного відшкодування шкоди громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, розв'язання проблем медичного і соціального характеру, що виникли внаслідок радіоактивного забруднення території. В Законі, серед іншого, прописані гарантії підвищених основних та додаткових пенсій та щорічна матеріальна допомога на оздоровлення.

Проте, протягом останніх років чорнобильців позбавили значної кількості від раніше встановлених пільг, скасовуючи та спрощуючи статті у ряді відповідних законів. В результаті чорнобильцям було фактично скасовано компенсації, право на безкоштовне отримання ліків та санаторне лікування, право на житлову площу та земельні ділянки. Держава перестала надавати дітям постраждалих право на безкоштовне харчування, безкоштовне користування громадським транспортом. Окрім цього, припинено виплати на дітей шкільного віку, які отримали інвалідність, відмінили оздоровчі путівки. Чиновники постійно говорять про нестачу в державі коштів, необхідних на чорнобильські програми.

Не слід забувати, що чорнобильські пільги – не привілей і у разі, якщо обіцяне посилення соціального захисту сьогодні з ряду об'єктивних причин не є можливим, важливо зберегти хоча б існуючі права постраждалих.

Відповідно до положень Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 21 травня 1963 року та Закону України «Про приєднання України до Віденської конвенції про цивільну відповідальність за ядерну шкоду» від 12 липня 1996 року № 334/96–ВР – держава зобов'язана відшкодувати шкоду, завдану Чорнобильською катастрофою світового масштабу.

З урахуванням викладеного та керуючись статтями 21, 22 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад», прошу:

1. Розглянути дане звернення на засіданнях Комітетів Верховної ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів та Комітету з питань здоров'я нації, медичної допомоги та медичного страхування з запрошенням представників Київської обласної ради для урегулювання питання відновлення раніше встановлених пільг та забезпечення соціальних гарантій та медичного обслуговування учасників ліквідації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС, їх сімей та громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи з внесенням змін до відповідних законопроектів.
2. Міністерству соціальної політики України та Міністерству охорони здоров'я України розглянути дане звернення та подати до Верховної Ради України свої пропозиції для вирішення вищезазначеного питання.

**Підтримано
рішенням Київської обласної ради
VII скликання
від 22.06.2020 № 829-35-VII**